

Gesi Bağlarının Hüzünlü Yüzü Leyla

– Ekrem Kazan · 05 Şubat 2011

Gesi Bağlarının Hüzünlü Yüzü Leyla,

Gesi bağlarında, sensizim sensiz,
Mustafa'm gurbette, bense çaresiz,
Anandan çekerim, sense habersiz,
Yanında olayım, Mustafa dön gel,
Anana bacına, olmuşum bir el...

Yüreğimde sensiz, akıyorken sel,
Koparmış götürür, şoursuz bir yel,
Mecalim kalmadı, döküldüm tel, tel,
Yanında olayım, Mustafa'm dön gel,
Anana bacına, olmuşum bir el...

Anamdan, yârimden, uzakta kalmış,
Sensiz yüreğime, bıçak saplanmış,
Erciyes dağını, hasret kaplamış,
Yanında olayım, Mustafa'm dön gel,
Anana bacına, olmuşum bir el...

Gesi'yi kaplamış üzerinde sis,
Başım öne eğik, dururum sessiz,
Sevdiğim uzakta, benden habersiz,
Yanında olayım, Mustafa'm dön gel,
Anana bacına, olmuşum bir el...

Dikendir gezdiğim, bu bağlar bana,
Ağıtlar yakıyor, bu dağlar bana,
Geçit vermiyor ki, bu aęlar bana,
Yanında olayım, Mustafa'm dön gel,
Anana bacına, olmuşum bir el...

İstanbul neresi, Gesi neresi,
Avazı çıkanın, duyulmaz sesi,

Leyla'n veriyorken, sensiz nefesi,
Yanında olayım, Mustafa'm dön gel,
Anana bacına, olmuşum bir el...

Ailen düşmanım, çektirir çile,
Ne konu, ne komşu, onlarda bile,
Burada duramam, düşmüşken dile,
Yanında olayım, Mustafa'm dön gel,
Anana bacına, olmuşum bir el...

Ananda bir kadın, bacında kadın,
Yok, ederken beni, anılmaz adım,
Ölüme giderken, hep adım, adım,
Yanında olayım, Mustafa'm dön gel,
Anana bacına, olmuşum bir el...

Bir ana evlada, zulüm eder mi?
Bu torağa ait, değilsin der mi?
Değiştir yazgımı, bu bir kader mi?
Yanında olayım, Mustafa'm dön gel,
Anana bacına, olmuşum bir el...

Gesi'nin yolları, tuzak mı bana,
Dünyada mutluluk, yasak mı bana,
Dersaadet kapısı, uzak mı bana,
Kurbanın olayım, Mustafa'm döngel,
Anan, baban, bacın, olmuş bana el...

12 Ağustos 1998 / İstanbul

Gesi Bağları

Gesi Bağlar Türküsü

Gesi bağlarında dolanıyorum
Yitirdim yarimi aranıyorum

Bir çift selamına güveniyorum

Gel otur yanıma hallerimi söyleyim
Halimden bilmiyor ben bu yari neyleyim

Gesi bağlarından gelsin geçilsin
Kurulsun masalar rakı şarap içilsin
Herkes sevdiğini alsın seçilsin

Atma anam atma şu dağların ardına
Kimseler yanmasın anam yansın derdime

Gesi bağlarında bir top gülüm var
Hey Allah'tan korkmaz sana bana ölüm var
Ölüm var da şu dünyada zulüm var

Gel otur yanıma hallerimi söyleyim
Halimden bilmiyor ben bu yari

Gesi Bağlar Türküsü (Germir Ağzı)

Gesi bağlarını dolanıyorum
Yitirdim yarimi (anam) araniyorum
Yitirdim yarimi (anam) araniyorum
Bir çift selamına güveniyorum

Atma anam atma beni dağlar ardına
Kimseler yanmasın anam yansın derdime

Gesi bağlarının gülleri sarı
Ayrıldım yarimden (anam) gülmeyim gayrı
Ayrıldım yarimden (anam) gülmeyim gayrı
Gitti isen selamın kesme bari

Atma anam atma beni dağlar ardına
Kimseler yanmasın anam yansın derdime

Gesi'ye giderken yolum ayrıldı
Bindim arabaya (anam) başım çevrildi

Bindim arabaya (anam) başım çevrildi
Bu ayrılık bize Hak'tan verildi

Atma anam atma beni dağlar ardına
Kimseler yanmasın anam yansın derdime

(Kaynak A. Gazi Ayhan)

TÜRKÜNÜN HİKAYESİ

Gesi Bağları

Pazarörenli Afşar kadının anlattığına göre kaderi toprak rengi, kendisi bağ gülü kadar evcil bir İstanbul kızı söylemiş bu türküyü. Sevdadan çok yabancılığı, garipliği, umarsızlığı dile getirmiş onu.

Er düşürmüş Erciyes'in eteğine kar. Tepesinden çığ buzul eksilmeyen yüce dağlara bahar çok erken gelirmiş. Çiğdem çiçekli yazı serince, kışı ya kuru ayaz, ya amansız boran kar olurmuş buraların. Gesi, Kayseri'nin ırığında sapa bir kasabayken, yaz gelince gurbet ellere çalışmaya gidermiş buranın gençleri. Elllerinde bir küçük bavul, ceplerinde üç beş kuruş yol parasıyla İstanbul'a, İzmir'e doğru yollara koyulurlarmış.

Gesili Mustafa da bir küçük evciğin en büyük oğluymuş. Yaz bahar ayı kendini gösterende bavulunu, yolluğunu alıp ana babasına veda etmiş, yaz boyu çalışıp para kazanmak, başka diyarlar görüp iş öğrenmek amacıyla binmiş kara trene, düşmüş İstanbul yollarına. Sene kim bilir bin dokuz yüz kaç? Mustafa askerliğini yeni bitirmiş, yirmi beşinde bir Anadolu delikanlısı. İnce iş gelirmiş elinden, sıvacıymış. İnmiş Haydarpaşa Garı'na. Koca İstanbul'u görünce aklından neler geçirdi kim bilir. Sisler arasında kaybolan ulu minareleri, yüksek kuleleri, görkemli evleri seyredip kendisini büsbütün garip hissetmiş olmalı.

O zamanlar taşı toprağı altın bilinen İstanbul'da Gesili Mustafa'ya da bir köşe bulunmuştur barınacak. Yeni yeni yükselen beton semtlerden birinin inşasında iş vermişler. Belki Şişli'nin, belki Levent'in, belki Suriçi'nin binalarından birinin ustasıdır o. Binlerce tuğlayı üst üste koymuş, sıva yapmış, beton dökmüş. Yaptığı işi beğenmiş işveren. İşçiyken kalfa, kalfayken de usta olmuş. Bu ağırbaşlı, namuslu Anadolu genci, arkadaşlarının arasında hem yaptığı iş, hem de güvenilirliğiyle seçilmiş olmalı ki işveren onu günün birinde kenara çekip bir cigara uzatmış, ailesini sormuş. Utancından tutuk tutuk konuşarak cevap vermiş Mustafa. 'Kayseri'de bir koca kadın anam, beş kardeşim var. Yazın çalışıp kışın yeriz. Bizim oralar bağlık bahçeliktir. Erkek kısmına kış günü de olsa evde oturmak yakışmıyor. Geldim buralara... Koca anam dua etti, onun duası olmasaydı Gesili Mustafa çoktan keptiydi' demiş. Evlenmeyi düşünüp düşünmediğini sormuş işveren. 'Nasip' diye yanıtlamış Mustafa. İşvereni ona İstanbul'un kıyıcığında eski

bir evde yaşayan kadıncağızın dört kızından birini teklif etmiş. 'Ben bu kızı bilirim, tanırım her haline kefilim. Anası eşini yitireli çok oluyor. Dört kıza hem analık yaptı hem babalık. Yoksulluk kınanacak bir hal değildir oğlum, bu kızı seninle baş göz edelim' demiş. O an bir şey diyememiş Mustafa. Beklemediği bu teklif şaşırtmış onu. Akşam kara gecenin içine büzülüp düşünmüş. Teklifi uygun bulmuş, her ne kadar o zamana dek bu yabancı diyarlardan evlenmeyi düşünmediyse de kabul etmiş.

İnsan yaşamında oynanan en büyük kumardır ya evlilik. Bu yüzden kader deyip sorumluluğu üzerimizden atmak, işin kolayı... Bir gün iş arkadaşları ve patronu gidip çalmış eski evin boyası aşınmış kapısını. Leyla'yı görüp beğenen Mustafa'nın evlilik dileğini kadıncağıza bildirmişler, Allah'ın emriyle kızını istemişler. Yaşlı kadının tek derdi, gözü görür eli tutarken kızının mürüvvetini görmek olmalı ki ikiletmemiş kendisine gelen teklifi. Madem tanıdıklar bu yabancı gence kefil oluyor, huyu güzel, çalışkandır diyorlar, 'Hayırlı işi uzatmanın manası yok. Kıysın nikahı alsın götürsün' diye cevap vermiş. Leyla duraksayıp bakmış anasına. 'Ne tez bıkmışsın benden ki alıp kızını bilinmedik diyarlara atıyorsun,' diyecek olmuş ama sesi düğümlenmiş boğazında. Anasının uygun gördüğünü geri çevirememiş. Biraz da kahredip kabul etmiş kısmetini.

Mustafa evleneceğini kısacık ve utangaç sözcükler içeren bir telgrafla bildirmiş Kayseri'ye. Basit bir alyans, üç beş parça hediye, birkaç takı ile gitmiş kız evine. Çabucak kıymışlar nikahı. Sonrası Mustafa Leyla'yı alıp memleketine doğru yola koyulmuş. Delikanlının cebinde yaz boyu çalışıp kazandığı paralar, kızın elinde birkaç parça çeyizini sıkıştırdığı bavulla geçmişler Anadolu yakasına. Kara trenin Kayseri istasyonuna Haydarpaşa'dan iki bilet almışlar. Leyla doğup büyüdüğü eski İstanbul'a gözleri dolu dolu bakmış, adını duyup yerini bilmediği Kayseri'yi düşlemiş. Korkup ağlayacak olmuş önce, sonrası kocasının elini tutup onun varlığına sığınmış. Ama zor iş göz açıp gördüğü diyarları bırakıp bilinmeze doğru yola çıkmak. Bu yüzden boğazın karşı kıyısında bütün görkem ve göz alıcılığıyla yükselen tanınık İstanbul'a bakıp içinden geldiğince yakınmadan da edememiş.

Gemiden indim de yollar ayrıldı,
Bindim kara trene başım çevrildi
Bize kısmet gurbet elden verildi.

Atma anam atma, beni dağlar ardına
Kimseler yanmasın, anam yansın derdime...

Kara tren tıkr tıkr aşmış dereleri dağları. Anadolu'nun kıraç bozkırlarını geçip bir yüce dağın eteğine yaslanmış Kayseri'ye ulaşmış. Mustafa'nın ailesi karşılamış gelinlerini. Sarmaş dolaş olmuşlar. Leyla'nın içindeki ürkeklik geçmiyormuş yine de. Girmiş Mustafa'nın alçacık damlı, tek katlı, önünden tozlu bir yol geçen evine. Henüz alıştığı bildiği gibi bir yerle karşılaşamamanın ürkekliğini üzerinden atmadan konu komşu gelmiş İstanbullu gelini görmeye. Hediyeler getirip uğur dilemişler. 'Viş bacım!' demiş kimileri Mustafa'nın anasına. 'Taa İstanbullardan alıp getirecekti madem; alma yanaklı, kalın bilekli, kara kaşlı,

kara gözlü birini bulaydı ya oğlun. Ayvalardan renk almış bu kızı da nereden buldu nikahladı? Ayağına şalvar giydirecek olsan lastiği tutacak kalçası yok, üstüne gök gürlememiş çalı gibi bir şey..'

İki ayrı dünya gibi zıt gelmiş Gesi ile İstanbul Leyla'ya. Koca şehrin ruhuna tanıdık köşelerini bırakıp yad ellere gelin gelmenin acısını bir türlü atamamış üzerinden. Gün boyu işe, aşa, suya, ateşe koşturup hizmet etmiş yeni yuvasına ama ille de kapısını çekip çıktığı evini özlermiş, ille kocamış anasını, kimsesiz kardeşlerini anarmış. Başka hiçbir şeye benzemeyen yurt özlemi sarmış gönlünü. Kimselerden yüz bulamamış dertleşmek için. Ancak akşam olunca odasına çekilip Mustafa'nın göğsüne başını dayar, içinden geldiği gibi yakınıp ağlarmış.

Çırpını çırpını yuvamdan uçtum
Ağlayı ağlayı gurbete düştüm.
Ayrılık zehrini gençlikte içtim.

Örtün pencereyi esmesin yeller,
Algın olduğumu bilmesin eller.

Mustafa yerinden yurdundan edip getirdiği bu garip kuşu yeni yuvasına alıştırmak için uğraşmış durmuş. Günbegün sevmişler birbirlerini. Yürekleri birbirine ısınmış. Eşini incitmemiş Gesili delikanlı. Anadolu'da adet olduğu üzere anasının, kardeşlerinin yanında ona pek yakınlık göstermese de bakışlarıyla, davranışlarıyla sezdirmiş sevdasını. Tenhalaşınca moral vermiş, destek olmuş. Akşam saatleri onu yanına alıp Gesi bağlarında gezintiye çıkarmış, unutturmaya çalışmış karısına gurbet acısını. Dolaşırken de türkülerle dile getirmişler hallerini,

Gesi'ye giderken yolun sağında,
Güller açmış nazlı yarin bağında,
Gurbetteyim daha gençlik çağında

Gel otur yanıma boyu boşu güzelim
Dost düşman yanında gülüp gezelim.

İki tazenin arası iyiymiş ama Mustafa'nın anası, kız kardeşleri pek de sevememiş Leyla'yı. Köy işinden anlamaz, koyun keçi sağamaz, iki avuç bulguru aş yapıp ortaya getiremez bir cahilmiş onların gözünde yeni gelin. Güler yüzleri çok sürmemiş. Evin içinde yaban gezer gibi irdemişler, dışlamışlar, itip kakmışlar sahipsizi. Fakir kızyısa da görgülü evin çocuğu olduğu için sesini çıkarmamış Leyla. Onlar itekledikçe Mustafa'da gönül dinlendirmiş. Sorup anlamadan öz kızını koparıp bilinmedik diyarlara atan anasına da gün geçtikçe gönül koymuş, sitem etmiş, ilenmiş. 'Ne var idi Mustafa'yla İstanbul'da kalaydık. Koca kalabalıklara yer buluyorlar da biz sığamadık mı oralara? ' diye söylenmiş.

Sıvacı Mustafa önceleri karısıyla anasının anlaşip geçineceğini düşünmüş. Leyla kocasının evine, anası da yeni geline ısınacaktı hepsi bu. Ama dallı güllü şalvar giyen, boncuklu tülbentle yaşmaklanan Afşar karısı kadın anası insaf edeceğı benzemiyordu. Günbegün sertleşti İstanbullu gelinine. İşe ocağı sokmaz oldu. Ağzını açacak olsa, 'Kendi gelen sen sus. İyi bir şey olaydın anan göğsünden söküp azıtmazdı seni' diye paylıyordu onu. Leyla kızın içini yalaz yalaz yakıyordu bu sözler. Gurbet elde tutunacak dalı yoktu, arkasını dayayacağı akrabası yoktu ki baş kaldırıp cevap versin. Attı içine, attı içine. Her akşam sızım sızım sızlandı. Ağlayıp içini döktü eşine. Kaynanasından işittiğı kötü sözleri bir bir anlattı.

Gesi bağlarında bir top gülüm var,
Hey Allah'tan korkmaz, sana bana ölüm var.
Ölüm varsa bu dünyada zulüm var

Gel otur yanıma, hallerimi söyleyim.
Halimden bilmiyor, ben o yarı neyleyim.

Aylar ayları kovaladı art arda. Leyla her gün yeni bir gizini keşfetti geldiğı evin, Mustafa'nın akrabalarını tanıdı, konu komşuyla biliş oldu. Dışarı çıkarken yaşmaklanmaya, tencereyle sofraya getirilen çorbayı kaşıklamaya, kuyudan su çekmeye, tandır ateşine, çalı çırpı kırmaya, koyun keçi sağmaya alıştı ama atamadı üstündeki garipliğı. Kendisini yeni evine benimsetemedi. Durgunlaştı, suskunlaştı, iyice zayıfladı. Mustafa baktı olacak gibi değil, bu kızı Gesi'de eğlemenin yolu yok. Bir gece onun İstanbul'a dönme teklifine 'olur' dedi. Ama baba ocağından kavgalı ayrılmak olmaz. Hem İstanbul'da yerleşecek ev yok, Leyla'nın anası kendisine zor yeter bir kadıncağız. Onun yanına gidip sığınmak olmaz. Gesililer arkasından laf eder, 'anasını bırakıp el kızının peşine düştü, yaban ellerde iç güveyi oldu' derler.

-Ben İstanbul'a varıp bir yer bakmayım. Bir iş bulup çalışayım. Bir mevsimden tezi yok, seni yanıma alırım. İstanbul'a yerleşiriz, dedi Leyla'ya.

Onu yaşlı gözlerle bıraktı evin eşliğinde. Bavulunu alıp yine düştü gurbet ilin yoluna.

Yazmam gül yaprağı karanfil irak,
Aksine vuruyor, devranı felek
Gesi bağlarında Leyla diyerek,

Devşirdim çiçeğı, dalda ne kaldı,
Gurbete gidiyom burda nem kaldı.

Bir başına kaldı taze gelincik. Kadın olmak eli eteğı eksik doğmak değil mi? Hele Anadolu'daysan, hele yurdundan uzak yerde yuva kurduysan olmayanı öldüracaksın, her bir yana koşturacaksın, sabah akşam

işleyeceksin. Yine de kadrin kıymetini bilinmeyecek, horlanacaksın, itileceksin. Leyla da bir çok bilmiş kaynanayla birkaç cahil görünce arasında kalakalmış. Tek tesellisi Mustafa'dan aldığı 'tez döneceğim' sözü. Sabredip beklemeye koyuldu. Serin bir dua gibi sakladı içinde Mustafa'yı. Ama evdekiler anlamıştı olacakları. Oğulları bu şehirli gelinin sözüne kanıp İstanbul'a yerleşmeyi kafasına koymuştu. Elleri belinde karşısına dikilip söylendi Mustafa'nın anası. 'Oğlumun aklını çelip İstanbullara gönderdin. Bizim ile ocak başında diz kırıp tarhana kaşıklamaya aklın kesmiyordu ne diye geldin buralara? Koca İstanbul'da kapısını sana açan olmadı mı da telsiz duvaksız, gelinliksiz gelip düzenimizi bozdun bre yabanın kendi geleni? '

Oturduğu köşeye büzüşüp kaldı Leyla. Mustafa'sı da yoktu ki derdini yansın. Garip başını eğip şikayetlensin, sabır istesin... İştittiği sözler içini yakıyordu ama ne yapsın, bir başınaydı. Yurt yuva özlemine bir de kendisinin tek destekçisi kocasının hasreti eklenmişti. Alıp başını Gesi bağlarında geziyordu komşu kızlarıyla. Gezerken de için için ağlayarak söylüyordu türküsünü.

Ooff, Gesi bağlarında dolanıyorum
Yitirdim yarimi aman aranıyorum
Bir çift selamina güveniyorum.

Gel otur yanıma, hallerimi söyleyim.
Halimden bilmiyor, ben o yari neyleyim.

Konu komşu acıyordu Leyla kızın garipliğine. Gidip kaynanasıyla konuşacak oldular, 'Sürüsünden ayrılmış bir garip leylek gibi bu el kızını irdeme böyle koca ana. Allah'ın gücüne gider, hakkı bilmez kul değilsin. Elini obasını bırakıp eline düşmüş, incitme garibi' Mustafa'nın anası öfkeyle göğsünü dövüp ilendi gelinine, 'Her kişi diyarını dirliğini bilecek bacım. Gittiğin yerin bir gözü korse sen de birini yumacaksın. Ben bu yabanın kılıksızına iş uğraş öğretemedim komşular kınamayın beni. Eline kürek orak alamaz, ocak başına varsa aş eyleyemez. Neyleyeyim kadan alım, bana bir çare gösterin.'

Gelenler çıkıp gitti üzülererek, alıp içlerine avuntu verdiler İstanbullu geline.

Alıp kalemi eline ak kağıtlara nakış nakış yazdı derdini Leyla. Yari ile mektuplarda dertleşti. 'Tez gel' dedi sevdiğine. 'Tez gelip al beni buralardan, daha dayanamıyorum.' Komşu kızlarına söylediği türküyü de iliştiirdi mektuba.

Gesi bağlarının gülleri mavi,
Ayrıldım yarimden anam gülemem gayri
Yarden ayrılanın böyle olur halı,

Ne deyim ağlayım ah alınımın yazısı
Söyle bana söyle be yarinin kuzusu...

Üstü kara yazılı ak kağıtlar gurbet elde varıp buldu Mustafa'yı. Derdini bir iken bin eyledi. Koca yiğit çaresiz kaldı İstanbul'un orta yerinde. Çünkü daha ne iş bulabilmişti ne de ev. Ne dese gerekti sıldaki yarine. Bir of çekip savurdu sigarasının dumanını, kalemi eline alıp gönlünce yazdı içindeki efkarı. Karısına teselli olsun diye bir yüzük alıp gönderdi mektupla. Onun yakınışının güftesine uydurup karşılık verdi.

Gesi bağlarında bir oylum kaya,
Düşmüşüm sevdaya anam ne diyon bana
Bir yüzük yaptırdım bergüzar sana

Takın parmağına yarim yadigar olsun.
Bize sebep olan, onmasın da sürünsün.

Geçmek bilmiyordu Leyla için vakit artık. Mustafa'yı bekleyip oturuyordu köşesinde. Kendisini yad ellere gelin eden anacığına sitem ediyordu söylediği türkülerde. 'Gesi bağlarını bekleyen gelin' diyordu konu komşu ona. Türküsü dilden dile söyleniyor, ağız ağız yayılıyordu Kayseri'ye. Leyla'yı yalnızlığın acısı büsbütün sarıyor, büsbütün eritiyordu. Doğum yapıp nur parçası gibi bir oğlunun olması bile acısını azaltmaya yetmedi.

Anam yok ki ağdımı dinlesin,
Yarim yok ki şikayetim dinlesin
Şu garip gönlümü kimler eylesin.

El kadar anımda türlü yazım var,
Evvel bir basımdı şimdi körpe kuzum var.

Güzel olan şu ki bu türkü Yemen ağıtı gibi dönüşsüz bir ayrılığa yakılmamış.

Leyla'nın bekleyişinin ne kadar sürdüğünü bilmiyor. Bir mevsim mi, bir yıl mı, bir ömür mü? Ama sonuç olarak Mustafa memleketine dönüp Leyla'yı almış, baba ocağına veda edip İstanbul'a gitmişler. Kim bilir hangi semtine yerleştiler, nasıl bir evleri oldu, Gesi'yi özlediler mi? Leyla kız daha ne mısralar dizdi, İstanbul'a dönünce söndü mü içindeki sıla hasreti? Kaç çocukları oldu, hala yaşıyorlar mı? (Kaynak: Türkü Öyküleri - Hulusi Üstün, Pozitif Yayıncılık,)